

KIZILGELMA

18MART 93 SAYI-5 YIL-1 HAFTALIK GAZETE BAYRAM ÖZEL SAYISI

Kültürlerin büyüklüğü milletlerin kurdukları medeniyetlerle ölçülür. Türk kültürü kendisini besleyen mahalli folklor unsurları, gelenek ve görenekleriyle, bütün tazeligi ve canlılığıyla yaşamını sürdürmektedir.

"Nevez" Orta Asya'dan beri bilinmekte ve kutlanmaktadır. Nevez'un Türk aleminde bilinen en büyük manası "İstiklal günü", Ergenekon'dan Çıkış olarak ifade edilmiştir. Türklerde bir tabiat, var oluş ve dirtilis bayramı olan Nevez'dan Ebulgezi Bahadır Han'ın "Secere-i Terakkime" sinde bahsedilir. Ebulgazi Bahadır Han (1603-1663) bu konuda şu bilgileri vermektedir:

"Oğuzlar ve Moğollar Ergenekon'dan çıkılan günü ve onun saatini bellediler. Her sene o gündü ve o saatte bayram yaparlar. Bir parça demiri ateşe koyup kızdırır, önce han bir aletle demiri tutup orse koyar ve çekile vurur. O günü gayet aziz tutarlar." (1)

Ergenekon Destanı, bilindiği gibi, Türkün büyük bir felaketten sonra etrafı dağlarla çevrili bir vadiye 400 sene yasadıktan sonra buradan çıkışını anlatır. Ergenekon kelimesinin yapısına bakıldığı zaman, sarp, yalçın, dağ belli manalarına geldiği görülmür. (2)

Ergenekon'dan çıkış Türkün "İstiklal Günü" olarak Nevez'un

gelenegi ile yasatılarak günü-muze kadar gelmiştir. (21 Mart) Milli, dini, tarihi, siyasi bütün büyük olaylar milli kültürleri vasiyasıyla nesillere aktarılır. Nevez'da Türkün istiklal günü olması nedeni ile millidir ve bizimidir.

Nevez'la ilgili diğer mühim bir rivayete Ergenekon destanında rastlıyoruz. Ziya Gökalp şairinde Ergenekon'dan çıkış gününde yapılan bayramı :

"Kurt bir delik buldu, gitti
Bir demirci takip etti
Ocak yaktı, tas eritti
Sağ elinde bayrağımız.

Büyük sevinç, büyük müjde
Bayram yaptık köyde, kentte
Torun, oğul, baba, dede"
Büyükümüz ufağımız... diye
dile getirdikten sonra, bayrak
acıp demirci'nin Türklerle önderlik edişine işaret eder.

"Demirciye Bozkurt dendi
Han tanındı, taç giyindi
Yoldan önce kendi indii
Sağ elinde bayrağımız."

Ergenekon yurdun adı
Böteçine kurdun adı
Dörtüyz sene durdun hadi
Çık ey yüz bin mızrağımız" (3)
Nevez'un "Ergenekon" günü olduğunu ifade eden S. Ünver, Orta Asya'daki eski Türk Bayramı olduğu belirtirken, gece ile gündüzün eşit olduğu güne rastladığını da söyler. (4) A. Çay, Nevez Bayramını bir tabiat, var

olus ve dirtilis bayramı olarak te-lakki ederken, Nevez'a "Türk Ergenekon Bayramı" demektedir. (5) B. Noyan ise, Türkler

TÜRK KÜLTÜRÜNDE NEVRUZ

icin Nevez, Ergenekon'dan çıkış, dünyaya yayılış günü demektir. (6)

Nevez'un milli, dini ya da de-ğışik adlar altında çeşitli ülkelerde kutlandığı görülmektedir. Türklerin Orta Asya'dan Avrupa ve Anadolu'ya göçleri sırasında değişik milletlerle temas halinde olduğu muhakkaktır. Bu temas kültürel ve sosyal alanda çeşitli etkileşimi de gündeme getirmektedir. Bu itibarla, Nevez'un bazı ülkelerde farklı şekillerde de olsa kutlanması çok doğaldır. Nevez'un eski ismini tam olarak bilememekteyiz. Ancak İslamiyetten önce Ergenekon'dan

Çıkış, "İstikaliyet" ve "Bahar" bayramı olarak kutlanırken, Fars kültürünün etkisiyle Nevez adını almıştır. Fars dilinde Nevez, "yeni yıl" manasına gelir.

Bu isim değişikliğinin sebepleri: 1- Göçler sonucu Anadolu'daki Türk Kültürü ve adellerinin, çeşitli milletlerle teması. 2- İslamiyet'ten sonra Nevez'a İslami yeni motiflerin katılması ve bu süreçte kutlanma alanının genişleyerek, müslümanlar arasında da yer alması. 3- Eski İran takvimine göre, 21 Mart'ın yeni yıl olması. (Hatta, bu konuda Hasan Amid, "Yeni gün, senenin ilk bayramı, Mart ayının ilk günüdür ki, İranlıların milli bayramıdır ve Nevez-i Sultan-i ile aynı güne tekabül eder." demektedir. (7)) 4- Muhtemelen Farsçanın zamanın edebî ve kültür dili olması sebebi ile, böyle bir etkileşimin olması normal karşılanabilir. 21 Mart'la ilgili diğer kaynaklara gelince:

- 1- Türklerin Ergenekon'dan çıktıkları gündür. Bes bin yıldan beri Doğu dünyasında bililir. Orta Asya Türklüğünün bayramıdır.
- 2- Orta Asya ve yakın şark halklarının ananevi yeni yıl bayramıdır. Orta Asya'da İslamiyet'ten önce de mevcut idi.
- 3- Türklerde bahar bayramıdır.
- 4- Kis mevsiminin sona erip baharın başlamasıyla birlikte Türklerin kışaklardan yaylıklara geçmeğe başladığı gündür.
- 5- Bektaşilerin büyük bayramıdır. Bu gün bağ bahçe ve kır-

larda zevk-ü sefa eylerler. 6- Hz. Muhammed'in (s.a.v.) peygamberlik hil'atını giydiği gündür.

7- Hz. Ali'nin doğum günüdür. 8- Dünyanın kuruluşunun tamamlanmış olduğu gündür. 9- Hz. Adem'in yaratıldığı gündür.

10- Hz. Nuh'un gemisinin kayaya oturduğu gündür.

11- Yunus Peygamberin balığın karnından çıktığı gündür. (8)

Görüldüğü gibi 21 Mart çok çeşitli olayların vuku bulduğu ulvi bir gün olarak geçmektedir. Türklerin 21 Mart'ta Ergenekon'dan çıkarken, yeniden istikaliyete bu günde bayrak açmaları da düşündürücüdür.

Nevez, Türk aleminde varlığıni hala devam ettirmektedir. Aslıyeti aynı kalmak şartıyla Türk Milleti yasadığı müddetce de milli bir bayram olarak yaşamaya devam edecektir. Türk insanının her zaman olduğu gibi, milletine bağlılığının en büyük ispatı olarak Türk gelenek ve göreneklerini yaşatma azminde te-celli edecektir....

- 1-Türk Töresi, Ziya Gökalp, Ankara 1976
- 2-Türk Mitolojisi, Prof. B. Ögel, K. B. 3-Kızıl Elma, Ziya Gökalp, Ankara 1976
- 4-Tip Tarihi Yılığı, Prof. S. Ünver
- 5-Türk Tarihi Dergisi, Prof. A. Çay, S. 14
- 6-B. Noyan, A. G. M. S. 102
- 7-Fahren-i Amid, Hasan Amid, Tahran 1968
- 8-Türk Milli Kültüründe Nevez, Doc. Dr. Z. A. Makas, İstanbul 1987